

שירותי בריאות ורווחה לאנשים עם דמנציה ולבני משפחתם בתקופת מגפת COVID-19 - מענים וצרכים לא מסופקים

פרופ' נטע בנטור, אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר שלי שטרנברג, מכבי שירותי בריאות, מחוז ירושלים והשפלה

רקע: לפי הערכות, כ-120,000 איש בישראל חיים עם מחלת הדמנציה, בשלבים שונים, רובם גרים בקהילה. דיווחים מהעולם ומהארץ לימדו שבעקבות מגפת COVID-19, האנשים האלה ובני משפחתם מתמודדים עם צרכים ואתגרים ייחודיים להם, שחלקם לא מקבלים מענה.

מטרת המחקר: לזהות את הצרכים הייחודיים לאנשים עם דמנציה ובני משפחתם בתקופת המגפה, לאתר השירותים שהתפתחו במענה לצרכיהם, ולבחון כיצד ניתן לתת מענה לצרכיהם הלא מסופקים.

שיטת המחקר: בין ינואר למרץ 2021, ראיינו בראיון אישי, כחמישים קובעי מדיניות בריאות ורווחה, מנהלים בכל הקופות, גריאטרים, אחיות, עובדים סוציאליים, מנהלים בארגוני רווחה ובארגונים התנדבותיים.

ממצאים: אנשים עם דמנציה התקשו להבין את המצב החדש וההגבלות, שובשה פעילותם השגרתית, חלה החמרה וגידול בהפרעות התנהגות ובבלבול, גבר חוסר התפקוד ודלדול שרירים, גברה התלות בבני משפחה ורבים סבלו מחרדה ודכאון. במקביל גבר העומס על בני המשפחה. קופות החולים הפעילו שירותים לקבוצות אוכלוסייה בסיכון, כגון תקשורת טלפונית ווירטואלית לאבחון, הערכה וטיפול מרחוק ויעוץ גריאטרי. שירותי הרווחה פתחו במהירות את מרכזי היום והורחבה פעילות העמותות לתמיכה בבני משפחה. ואולם, אנשים עם דמנציה ובני משפחתם עשו בהם שימוש חלקי בלבד ולעיתים קרובות לא נמצא להם מענה נגיש, הולם ומספק בקהילה.

מסקנות והמלצות: מאחר ולדברי המראיינים, רבים מבני המשפחה לא ידעו על השירותים שהקופות פיתחו ולא השתמשו בהם, יש צורך בכלים לגישור הפער בין השירותים לבין צרכניהם. ראוי גם למנות איש מקצוע שיתאם את השירותים עבורם. בנוסף, מאחר ואנשים עם דמנציה לא מסוגלים להשתמש בתקשורת וירטואלית, ולעיתים גם לא מטפליהם הזקנים, יש להתאים הטכנולוגיה הזו עבורם. בבחינת קובעי המדיניות, חשוב להגביר תקשורת קבועה בינם לבין ספקי השירותים בשדה, כדי להבטיח שהשירותים יהיו מותאמים לצרכים הייחודיים של הזקוקים להם. במקביל, למרות החזרה המהירה של מרכזי היום לפעילות, נותרו אתגרים בהפעלתם. ואחרון, חשוב לשמר את שיתופי הפעולה, התיאום וההתגייסות המשותפת של כל הגורמים – קופות, משרדי ממשלה, רשויות מוניציפליות ועמותות - כדי להתמודד עם הצרכים הייחודיים של אנשים עם דמנציה ובני משפחתם, שמטבע הדברים זקוקים לשירותים רב מקצועיים מתואמים.